

Бүгү чурттарың пролетарийлери, каттыжыңар!

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Соединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 95 (11593)

1981 чылдың апрель 22, среда

1925 чылда үндөзүлгөттүгү.

Өртөө 2 көп.

КҮЖҮВҮС ҮНДЕЗИНИ

ЛЕНИН. Бистин бүгү амыдыралымыс оон ады, херээ-биле шуут тулдуш холбаалыг. Магалыг чаагай Төрөөн чуртувустун кайы-даа булуңу-да, чер бөмбүрээниң кайы-даа дивинде оон чырыткылаңчак ады — бурунгаар базымның тугу. Ленинниң партиянын чоокта чаа эрткен съездинин делегаттары, оон аалчылары — чүс тос чурттап келген өнүктүрүш Ленинниң адын чоргаарал, сорук киришкени болгаш иделгел-биле адап турганнар. Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясы Улут Октябрының херээ бүзүрелдиг уламчылап, Ленинниң өлүм чок идеяларын амыдыралда чайгыш чок боттандырып турарын съезд бүзүрелдиг бадаткаан. Улут шуулган Ленинниң чагыларынга партиянын шыңчызын, пролетаржы интернационализмин идеяларын чаа тиилелгезин, совет нийтиледигиң социал-политиктиг болгаш идеяниг чангыс эптигин, бистин улустарымыстың акы-думалышкы найыраалдын кайгамчык тода көргүскөн. Илчииниң тургусканы бистин партия-выстың дээди эңис сорулгасы — чоңунуң чаагай байдалын улам бедидер, бөмбүрээкке тайбыны камгалаары болгаш быжылганы.

Бо хүнерде бүгү делегейде улут Ленинниң төртүтүгүн хүнүндөн бээр 111 чыл оюн демдегеп турар. Эн илангыя социалисттик чурттарың ажилчы чоңиары ону улут сорук-киришкени-биле ут-каан, чүге дээрге олар ленинизмге үндөзүлгөн чаа амыдыралды тургузуп туралар.

Ажылчы чоңунуң аас-кежин дээш ол хире хөйү кылган кижиле делегейге турбаан. К. Маркс биле Ф. Энгельс социализмин утопия (тоолчуругу) тургандан эртем кылдыр тургускан. Ленин социализмин теориянын амыдыралга боттут чүдү болдурган. Маркс биле Энгельс ажилчы агынның бүгү делегейге ролун тодартканнар. Ленин ажилчы агынны эрге-чагырга чаалап аларынче баштаан болгаш революшчу демистеге тиилээриниң кара чангыс шын теоретиктиг өөредини анаа берген.

ЛЕНИН. Оон айткан оруу-биле чораш, бистин чуртувус кыска хуусаада күчүлү социалисттик күрүне аларган. Совет Тыва — оон база бир чекетелген аныяк республиказы. Көшкүн амыдыралдыг, чурттакчы чоңу дүмбей-бүдүүлүк чорашан хожудангай чурт ленинчии национал политиканын ачызында кайгамчык хөгжөөн. Совет Эвилелиниң составында киреринин мурунда турган деңгээл-биле аларга, Тывага үлестүрүңүш ийити продукция-зы 60 ажыг катап көвүдөөн. Электри энергиязы, хөмүр-даш талазы-биле алыр болза, өзүлде үстүндө көргүзүлдөн-даа хөй. Эрткен беш чылда мурнундагызынга деңгээлге үлестүрүп бүдүрүлгелеринин кол фондустары 72,2 хуу, совхозтарыны — 42 хуу өскөн, тудугта 32 хуу хөй капитал салымшык-нарын шингээдин алган. Онуг беш чылда чоңунуң кижжи саныга онааштыр акша орулгалары 21,6 хуу өскөн, социал хандырылгага 85,2 миллион рубльдин үндүргөн. 2,2 миллион кезек номну парлаан. Амгы үеде нинти билиг школаларында 64,1 мун кижжи өөренип, чоңунуң кадыныкы камгалалында 3,3 мун дээди эртемниг эмчилер, фельдшерлер, эмчи сестралары амыдала турар... Бо саннарда-на төөгү талазы-биле хейиг өвөөш үеде тыва улустун шапкын хөгжүлдөзү көстүп кээр-дир.

Үлестүрүңүш дөртөн ийи бүдүрүлгелерин, хөй совхозтар, беш мун ажил-инчи онуг беш чылда планын даалгаларын хуусаа бетинде күөскеткени рапорттааннар. Үлестүрү продукциязын бүдүреринин, сайгарарынын, күрүнеге эът, сүт садарынын бирги кварталда планынын республиканын ажилчы чоңиары ажыг күөскеткен. Ленинниң хүнге ындыг белекти сөөнөшкөндө, олар шийтпирелтинмези айттырларын медресе билип, улам холу дыңыг амыдаларын хүлээнип туралар.

ЛЕНИН. Оон амыдыралында, оон номналында чүс-чүс миллион кижилер өөренип ап турар. «Кижиле төрөлгөтенге амгы-даа, келер-даа үези Ленин болгаш ленинизм, чокта болдунмас — деп, эш Л. И. Брежнев чугаалаан. — Ленинниң идеялар бүгү кижиле төрөлгөтенге бурунгаарлаар орукту — чаа тиилелгелерге, төөгүдүг чаалап алышкын-нарже орукту, дарлаал-мөлчүгүлдөдү долузу-биле узуткаарынын, бүгү делегейге социализм херээ-нин тиилээриниң оруун айттыр турар».

СЭКП болунуң XXVI съездинге нийтелел амыдыралынын бүгү-ле талааларында бистин чуртувустун хөгжүлдээниң түнөөлөрүн, партиянын политиктиг, организацик, идел-кижизилдегил ажилы-нын байдалын, делегейде амгы байдалды ханы болгаш бүгү талаалды анализтөөн, СССР-ге коммунизмин улам ынайгы тургузушкунуң калбак программанын чугаалашкан. Совет кижилер съездинин шийтпирелрин, эш Л. И. Брежневтин илет-келинде болгаш чугаазында чүүлдерин болгаш түнөөлөрүн изин-биле чүүлдүгүзүп, партияга ынаан болгаш бүзүрелин илгерилеп, съездинин айттышкынына херек кырында күөскетинген тур-дун дээш чогаалдыкчы болгаш иделкелдиг ажил-дан кирипкениер. Ленинниң херээ, партиянын херээ — бүгү чоңунуң херээ болуп турарында бис чоргаарларын бис, Бистин күжүвүстүн болгаш тиилел-тирбевистин үндөзүни ында!

СЭКП обкомунда, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинде, профоблчөвүлелде болгаш ВЛКСМ обкомунда

ТИИЛЕКЧИЛЕРНИ ИЛЕРЕТКЕН

1981 чылдын бирги кварталынын дургузунда мал ажылынын продуктуларын бүдүрерин база күрүнеге садарын көвүдээринин, оларын шынарлы экижидеринин, малдын баш санын өстүреринин талазы-биле районнарын болгаш совхозтарын социалисттик чаржы-нын түнөөлүн үндүргөн доктаалды хүлээп алган.

Республиканың көдээ ажил-агынның ажил-инчилери СЭКП-ниң XXVI съездинин толетиң уткуур дээш күш-ажылчы ээлттеге кириш-пашаан база оон төөгүдүг шийтпирелеринге практиктиг ажил-херектери-биле харыла-шышкан, он бирги беш чылды баштайгы чыланын онаалдала-рын чедиишкенин күөскөдү болгаш ажыг күөскөдү дээш социалисттик чаржыг чер болганда калбарткан деп, ук доктаалда демдегелээ.

1981 чылдын апрель 1-де рес-публикага нийтин-биле эркен чылдын ол үезинге деңгээлге: бизаа 462 баш азы 6,4 хуу, хаан олту — 1,5 мун баш — 50,5 хуу, хураган болгаш аай — 49,8 мун баш азы 16,1 хуу хөй болган. Ол үезин дургу-зулда бүгү чүрү малдарын өлүг хоралар болгаш өске-даа чидиргелери кызырталган. мы-иштыг бола малдын, хаан-нын, хойунуң база өшкүнү баш саны өскөн. Республи-кага бирги кварталда күрүнеге сүт садарынын планын 116 хуу, эдтинин — 128,8 хуу, чурга-ны — 144,2 хуу күөскөдү. Эртен чылдын ол үезинде деңгээлге болдурга, күрүнеге сүт садары 2,7 хуу, эдтинин — 15,3 хуу, чурганым — 21,3 хуу көвүдөөн.

Малдын баш санын өстүрер, оон улут болуш база чаш тө-лүн менди калгалаары, мал ажылынын продуктуларын бү-дүрерин болгаш белектерин көвүдээр талазы-биле рай-оннарын база совхозтарын со-циалисттик чаржыныг эң дээ-ре түнөөлөрүн Таңды район, «Мөрөн», «Саян» болгаш «Мур-накчы» совхозтарынын коллек-тивтери чедип алган.

Бирги кварталда күрүнеге сүт болгаш эът садарынын планынын күөскөдүгү бай-зес көргүзүлдүрүш. Бил-Хөй, Барыш-Хемчик районнар, СЭКП-ниң XXV съезди айт-тыг болгаш СЭКП-ниң 50 чы-лы аттыг совхозтар, малдын баш санын өстүреринге, оон

улут болуш база чаш төлүн менди калгалаарында — Бай-Тайга район, К. Маркс ат-тыг, «Революциянын чалбын-жы» болгаш өске-даа эдөөн хөй совхозтар чедип алган.

Оон-биле чергелештир бүгү чүрүн малдарын баш санын өстүрүшкөн, мал ажылынын продуктуларын бүдүрерин база белектерин көвүдээр талазы-биле ам-даа болур-чогур-буле дээштик кылдыр калбартпай турарын доктаалда айткан.

СЭКП райкомнарын, рай-кукумаринын, парткомна-рын, профсоюз болгаш ком-сомол организацияларын та-лазылап организацик, масса-политиктиг ажилды кош-кап чуртталканы түнөөлөдө кү-рүнеге сүт садарынын квартал планынын Кызыл район, «Тээ-ли», «Хөндөгей», «Улут-Хая», «Кара-Хая», «Тиндөөгө» сов-хозтар, эдтинин — Тожу рай-он болгаш «Кара-Хая», «Тээли», «Май 1», «Тоора-Хем», «Сук-лак» совхозтар күөскөдү. Тес-Хем районун күөскөдү, мы-иштыг бола малдын, чыл-гынын, хойуну болгаш өшкү-нү баш санын эркен чылдын деңгээлге узур, сүтүг болгаш эдти бүдүрерин — Чоюн-Хем-чик районун ажил-агыллары күөскөдү.

Күрүнеге дужаан турар мал ажылынын продуктуларын шынары дыка хөй ажил-агыл-ларга кууду болуп арттышкан. Бо чылдын бирги кварталы-нын дургузунда республикага нийтин-биле күрүнеге дужа-ан сүтүгү чүдө 45 хууу бол-гон, сүтүгү болгаш, «ИтК» 25 чылы, «ИтК» болгаш өске-даа совхозтарга ол көргүзүп дөдүл-ле 20 ажыг хуу бол-ган.

1981 чылдын бирги квар-талынын түнөөлө-биле мал ажы-лынын продуктуларын бүдү-рерин, күрүнеге садарын көвү-дээр, оларын шынарлы экижидер, малдын баш санын өс-түреринге, оон

республикага нийтин-биле эркен чылдын ол үезинге деңгээлге: бизаа 462 баш азы 6,4 хуу, хаан олту — 1,5 мун баш — 50,5 хуу, хураган болгаш аай — 49,8 мун баш азы 16,1 хуу хөй болган.

Оон-биле чергелештир бүгү чүрүн малдарын баш санын өстүрүшкөн, мал ажылынын продуктуларын бүдүрерин база белектерин көвүдээр талазы-биле ам-даа болур-чогур-буле дээштик кылдыр калбартпай турарын доктаалда айткан.

СЭКП райкомнарын, рай-кукумаринын, парткомна-рын, профсоюз болгаш ком-сомол организацияларын та-лазылап организацик, масса-политиктиг ажилды кош-кап чуртталканы түнөөлөдө кү-рүнеге сүт садарынын квартал планынын Кызыл район, «Тээ-ли», «Хөндөгей», «Улут-Хая», «Кара-Хая», «Тиндөөгө» сов-хозтар, эдтинин — Тожу рай-он болгаш «Кара-Хая», «Тээли», «Май 1», «Тоора-Хем», «Сук-лак» совхозтар күөскөдү.

Тес-Хем районун күөскөдү, мы-иштыг бола малдын, чыл-гынын, хойуну болгаш өшкү-нү баш санын эркен чылдын деңгээлге узур, сүтүг болгаш эдти бүдүрерин — Чоюн-Хем-чик районун ажил-агыллары күөскөдү.

Күрүнеге дужаан турар мал ажылынын продуктуларын шынары дыка хөй ажил-агыл-ларга кууду болуп арттышкан. Бо чылдын бирги кварталы-нын дургузунда республикага нийтин-биле күрүнеге дужа-ан сүтүгү чүдө 45 хууу бол-гон, сүтүгү болгаш, «ИтК» 25 чылы, «ИтК» болгаш өске-даа совхозтарга ол көргүзүп дөдүл-ле 20 ажыг хуу бол-ган.

1981 чылдын бирги квар-талынын түнөөлө-биле мал ажы-лынын продуктуларын бүдү-рерин, күрүнеге садарын көвү-дээр, оларын шынарлы экижидер, малдын баш санын өс-түреринге, оон

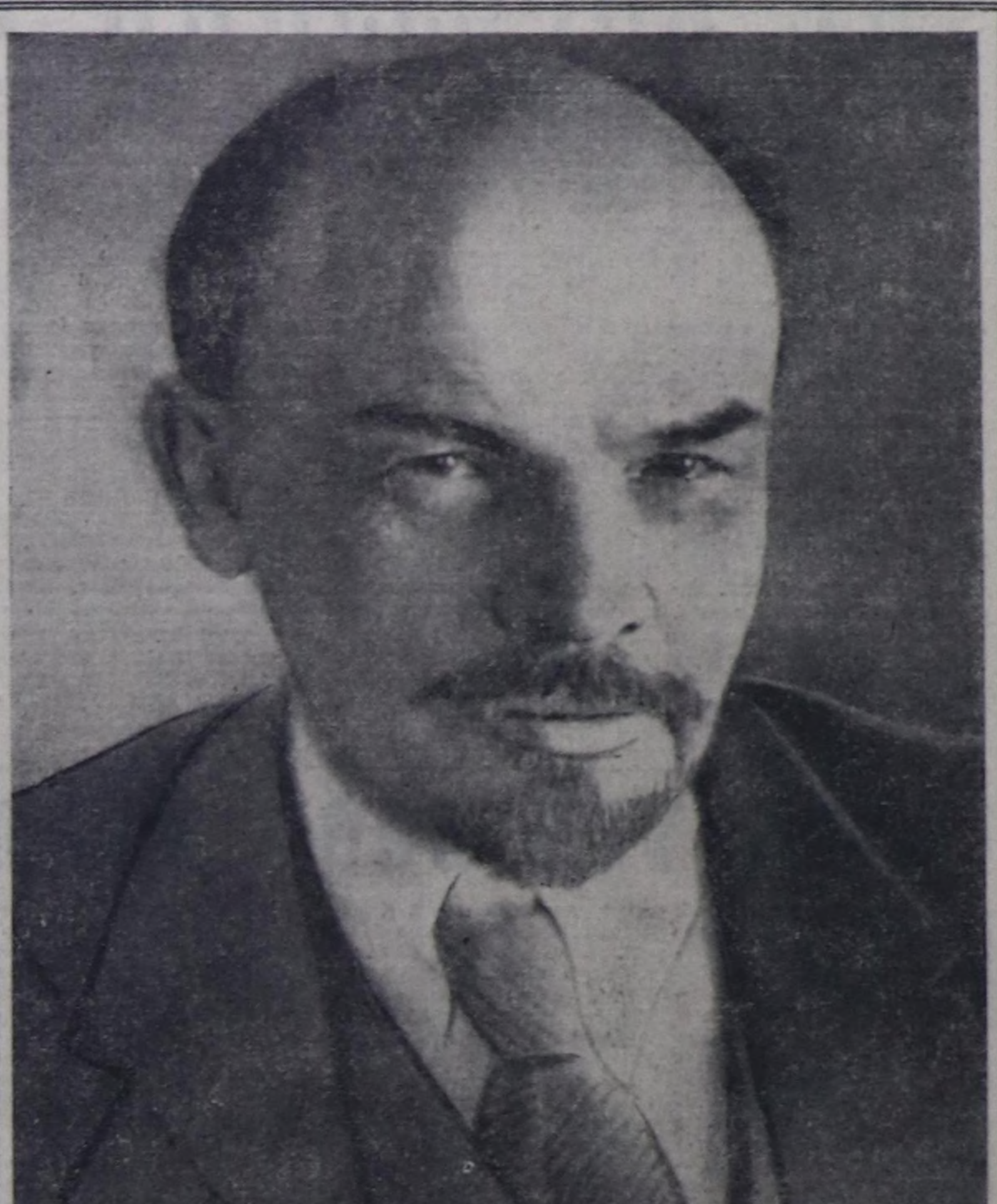
республикага нийтин-биле эркен чылдын ол үезинге деңгээлге: бизаа 462 баш азы 6,4 хуу, хаан олту — 1,5 мун баш — 50,5 хуу, хураган болгаш аай — 49,8 мун баш азы 16,1 хуу хөй болган.

Оон-биле чергелештир бүгү чүрүн малдарын баш санын өстүрүшкөн, мал ажылынын продуктуларын бүдүрерин база белектерин көвүдээр талазы-биле ам-даа болур-чогур-буле дээштик кылдыр калбартпай турарын доктаалда айткан.

СЭКП райкомнарын, рай-кукумаринын, парткомна-рын, профсоюз болгаш ком-сомол организацияларын та-лазылап организацик, масса-политиктиг ажилды кош-кап чуртталканы түнөөлөдө кү-рүнеге сүт садарынын квартал планынын Кызыл район, «Тээ-ли», «Хөндөгей», «Улут-Хая», «Кара-Хая», «Тиндөөгө» сов-хозтар, эдтинин — Тожу рай-он болгаш «Кара-Хая», «Тээли», «Май 1», «Тоора-Хем», «Сук-лак» совхозтар күөскөдү.

Тес-Хем районун күөскөдү, мы-иштыг бола малдын, чыл-гынын, хойуну болгаш өшкү-нү баш санын эркен чылдын деңгээлге узур, сүтүг болгаш эдти бүдүрерин — Чоюн-Хем-чик районун ажил-агыллары күөскөдү.

Күрүнеге дужаан турар мал ажылынын продуктуларын шынары дыка хөй ажил-агыл-ларга кууду болуп арттышкан. Бо чылдын бирги кварталы-нын дургузунда республикага нийтин-биле күрүнеге дужа-ан сүтүгү чүдө 45 хууу бол-гон, сүтүгү болгаш, «ИтК» 25 чылы, «ИтК» болгаш өске-даа совхозтарга ол көргүзүп дөдүл-ле 20 ажыг хуу бол-ган.

Ленин — буянының буяныны, Демиселдин тугу болган; Ленин — дээдириниң дээдин. Тендиш дивес, өлүмү чок күш болган; Дун дег дүмбейин хун дег тийелгениң хөй-ады, Түме чылдарың чолун Ленин — мергеннериң мергени.

ГЕОЛОГТАРГА ШАҢНАЛДАР

Дүүн Кызылга, Тываның геология-шиңчилер экспедиция-зыга Тыва АССР-ниң Дээди Соединиң Президиумунуң Даргазы Михаил Клавиевич Мендүүе ужуражылга болган. Хурады, геология-шиңчилер экспедициязынын кол инжес-пер В. И. Попов ажыкташ. М. К. Мендүүе оос берген.

Амгы үеде бүгү совет улус СЭКП-ниң XXVI съездинин шийтпирелерин амыдалары боттандырып, бедик көдүр-лүшкүңүг ажилдап турар деп, ол демдегелээ. «Тываның бүдүрүктү күштерин комплек-сиз улам ийди хөгжүдөрүнүн дугайында» СЭКП ТК-ның болгаш СЭКП-ниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаалы Тыва-нын чоңу чедиишкенин-биле амыдаларда боттандырып тур-ар. Партиянын улут съезди-ниң бистин Тыва республи-кага хөгжүүсүн күөскөдү ол дээрге партиянын област-организациканын болгаш рес-публиканын бүгү ажилчы чо-ңунуң улус ажил-агылларын хөгжүлдөзү дээш күөскөдү кижилерин бедик-биле үлестир-болуп, Ыччангаш бистер улам

на эки ажилдаар, бүдүрүлгө-ниң ажилынын болгаш ажил-дыг шынарлы бедидерин чедип алары дээш негелдени улам күштелдирер хүлээлгелг бис. Онуг беш чылда республи-каның үлестүрү, көдээ ажил-агын, туду, транспорт, хар-ылаа, коммунал-амыдал хандырылга ажил-агын, са-дыг, күлүтүра, улус өөредил-гези болгаш калык камгалаа улам шапкын хөгжөөн.

«Хүндүлөдүг Демдээ» ор-денниг Тываның геология-ши-ңчилер экспедициязынын кол-лектив республиканың мине-ралдыг чиг-элиңг базазын калбартып талазы-биле чутула сорулгаларын боттандырып ту-рун ол чугаалаан.

Оон беш чылдын планын онаалдаларын кол көргүзүлгө-талазы-биле республиканың геологтары ажыг күөскөдү. Өрүмүзүр болгаш лаг, лабора-тория ажилдары, казар бай-лактарын шийткел тывары-ның талазы-биле социалист-хүлээлгелер олар хуусаа бе-тинде ажыг күөскөдү.

Экспедициянын коллектив 1981 чылдын бирги кварталы-нын планын чедиишкенин күөскөдү.

Республиканың геология-шиңчилер экспедициязынын онуг беш чылда чедиишкенин ажилдап мурнукчыларынга Совет чазактың бедик ша-ңналарын М. К. Мендүүе ты-ыскаан. Куш-ажылды Кызыл Тук орденни геология-шиңчи-лер экспедициязынын прохед-чиги Николай Сергеевич Хо-ломов, Улустарың Найыраа орденни улут геофизик Ак-оол Серендович Колга тыыскаан. База «Куш-ажылч эрес-ма-зылдыг чорук дээш» медалды экспедициянын гидрогеолог И. С. Хоомов, Александровна Фи-сикова, «Куш-ажылч тыла-рал дээш» медалды улут техник-геолог Александр Вик-торович Русановка тыыскаан.

Бедик шаңнаалды алганнар Н. С. Хоомов, А. С. Кол олар чүс чугаалаан. Коммунист-тик партияга, Совет чазакка өө-рүп четтиргенин илгерилеп, шаңнааларга төлөтпиг болуп дээш улам-на кызым ажил-дарын хүлээлгептер.

Экспедициянын коллектив 1981 чылдын бирги кварталы-нын планын чедиишкенин күөскөдү.

«Улаңчымы 3-кү армыда»

ИДЕОЛОГИЯ АЖЫЛЫНЫҢ ШЫНАРЫН БОЛГАШ АЖЫКТЫҢЫН БЕДИДЕР

Апрель 20-де идеология ажилдакчыларынын Бүгү-өвүлөз семинар-чөвүлел хураам СЭКП ТК-да ажиттыган. СЭКП ТК-нын Отчет ителкени, партиянын XXVI съездинин до-кументтерин өөрениринин болгаш пропагандаларынын кал-чаар чоруп турарын, эш Л. И. Брежневтин айттышкыны-нында дүштүр идеология ажилын эдте тургузарынын ору-тары оон киржикчилерин чугаалаан. «Идеология, поли-тика-кижизилдегил ажилды улам ынай экижидеринин дуга-йында» СЭКП ТК-нын доктаалын күөскөдү талазы-биле ажилды дуржулганы солчур.

Эвилелдешен республикаларын компартияларын ТК-ларын, партиянын крайкомнарын, обкомнарын, округ-компартиянын, чамалы хооркомнарын идеологият айттыр-ларын харымал турар секретары, Совет Чөвүлелин Күн-терин политорганынын ажилдакчылары, районунуң, районун болгаш веломостарын, параданын, информация аген-тилеринин удуртукчулары, СЭКП ТК-нын харымсагалыг ажилдакчылары семинар-чөвүлел хураала кирип турар.

СЭКП ТК-нын Политбюро кеңешчигу, СЭКП ТК-нын сек-ретары М. А. Сулово чөвүлел хураамыг эге өзү-биле ажит-кан. Чөвүлел хураал-семинарын СЭКП ТК-нын шийтпирел эд-дөөр чылдарынын демде-лээш, эш М. А. Сулово СЭКП-ниң XXVI съездинин доогуз-галынын оон дарый чоңу чы-далганын сөзүлгөдү чалгач со-рулгаларын боттандырып идеология-кижизилдегил ажилын чедип алган.

Чылгачарын ажиттыг азын чаккап турда, Леонид Ильяч Брежневтин «Биз байыры М. А. Сулово ажиттыг. Идеологият калдарын ажил-чорудулашкыны эш Л. И. Брежневтин доктаалыг кичөө-гей, съездинин ийириңде журналистерге, пропаганда-терге, лекторларга, ителкелчи-лерге, агитаторларга оон ил-герлөөн ханы өөрүп четтириш-кени хөй миллион кижиле идеология активинин шууду-г болгаш белек өвөс ажил-иния партиянын бедик үнелел, энаа бедик бүзүрелди көргүзүп ту-рун херекчелер турар деп. М. А. Сулово демдегелээ.

М. А. Сулово оон ийди чугаалаан болза: СЭКП-ниң XXVI съездин партиянын бо-лган чоңун амыдыралыг шыгаралыг болушунуң бо-лган. СЭКП ТК-нын Отчет ител-кени партия, совет, кижилер харымсагалыг чордас-лыкты хөгжүлдөөн чөдө улут салымшык, бистин үезиниң амыдыралыг чутула бүгү ай-тырларын болушда бүгү тала-зы көргүдөгү политиктиг бол-гаш теоретиктиг аажок үлүг ужу-улаадыг документ кыл-дыр уткан.

Ленинниң сестер-биле чуга-лаарга, съезд өм чутула ая-

ИЕ КӨРБЭЭНИН КЫЗЫ КӨӨР

Совет Эмгекчилер бугу коммунисттерин унутт шугагына — партияны XXVI съездинде делегат болуп кыргыз улуттук аас-кечик менен таарышкан. Улуттук Лениннин тургусуна СЭКП-нин бо съездинде барык беш мүн делегат олурушкан. Ичча кичинин аразына төрөөн Тыва төздөлдү берген, не көрбөсүн кызы деп тыма-ларын мерген чугаалында ичкан, ийгемсиз Москваны, оон тураскаалдык чараш бол-гош солун черлерин мага хай-рып көрүп алар арталык бол-ду.

Ала-вем бичимде-ле чон апарган. Шутт өскүс артым. Күт-нөм менен өскүсүрөтпөм. Эр-төм билгенин чеди алдым. Ажылдын мергекчилдиги мен. Ам В. И. Ленин аттыг «Тыва даг-дугу» комбинатында де-релерде машинини болуп 17-ымд ашылдып тур мен. Мээ

күш-ажылынын төрөөн чазам белин-биле унелөөн. Күш-ажылыны Кызыл Тук орден, Ленинчи жөйлөй медаль, Күш-ажылы Алар орденини III чегези база Хундунд бижик-тер-биле пайдзаттым. Партия-нын XXVI съездинин деле-гатына Тыванын коммунисти-ринин мени сонуп, улуттук иделдиги көргүскөн. Кажан бистер, Тыванын делегаты, Москвага чеди бөрүянеке СЭКП ТК-нын харымсалгалык ажылдакчылар чыны-биле уткуп алганар. Съезд ажит-тынарына чеди солун хун-перия чурттан эртисе. Бистер Георгийевич залга, Кремльдин Улут — Ордунда Лениннин залына эскүсүр-лап чордусу. Сурагыт ыраа-жылар Людмила Зыкина, Алла Пугачева-биле ужуражылга кирештине. «Сельская жизнь» солунун журналист-тери-биле ужуражылга со-лун болган. Ленин дагла-

рында цирк аркааны-га база чораш бис. В. И. Ленин Мавзолейинде ба-рып, улуттук башкын көр-гөм, мээ амырларыма ба-лазбас исти арттырар. Илчичи-нин кабинетинде, чурттан турган бажынына чораш Ленинни дийг унун дыңнап биче сеткилдиги кичи бистин-бизе беседалажын турган иш-каш кылдыр сактып көр чор-ду.

СЭКП-нин XXVI съездин сес хун ашылдым, ажылым дооскан. Съездинин ажылы кичи бурзуну сагыш-сетки-ли хайныктырган. Алаа сөөгү чылдары бистин чур-туштуу экономикажык болгаш социал жогжудуунун, совет кижилерин амырлар байда-лынын экижөөнүн, делегет-ге тайбыны бижытталарын болгаш өскө-даа чугула айты-рылганын ханы анализин берген.

СЭКП-нин XXVI съездинге хулөс алынган «1981-85 чылдары болгаш 1990 чылга чеди уеде СССР-нин эконо-микжык болгаш социал жогжудуунун кол утланышканын» мында дая: «Улет-пурге күш-ажылдык бугуру-чулун 23-25 хуу бөздөр, продукциянын немей өздөдө-нин 90 ажыг хуузу оон кү-сели-биле чеди алыр». Ич-каш бир чылда арылгал фа-бриказы 140 муу тонна заг-дугун бугуруп үндүрерин планда айткан болгаш оон бугу өздөдөм күш-ажылдык бугуручулун белини тур-гаш, чеди алырын демгө-лөп. Бо сорулганы амырлар-га боттандыр дөш бугу-жугусту салыр, арга-кур-ла-вырысты ажыглаар апар-бис.

Москвага, съезд ашылдып турар хунерде, мөн төрөөн коллективин, аш-мөр дуга-ын сактып, оларын утлайн

турдум. «Тыва даг-дугу» ком-бинаттын ажылдакчылары СЭКП-нин XXVI съездинге утуктур алган социалист-хулөсүзүн хулөсүл, план-дан ажык 100 тонна даг-дугун Төрөөн чуртуна бергенин зынааш, өөрүп турдум. Со-циалист чарыштын бирги олурунда мээ ажылдап ту-рарын биргэ элдер чоруп кылдыр парлар үндүргөн бол-гаш оон дугайында тыва чо-гаадыларын чоралдарын аны-буру жанларга парлар турар.

Ленинж — революст до-миселик болгаш чаа нити-лел тургузушкунун эн на-рын айтырларын шиптир-лөөринге теоретикжык үндөм болур.

Баштыкчынын үш төмөт чымын чоралдарын тыва дуга үндүргөн. Бирги төмөт «Орус социал-демократ-тын сорулгалары» чорал ту-гула черин элел турар. Ич-да В. И. Ленин «Ажылдын алгын хостары дөш дем-селин экижөөнүн» Петер-бургка ажил-чоругулазын дуржугулаын түкпөй бижөөн болгаш орус социал-демократ-тын политикжык програм-манын, тактикажын үндөм.

В. И. Ленин «Чуну кы-лыр?» деп ному Россияга социал-демократжык харыл-дарын «Искра» долгандыр-сирый каттыктырарына, партиянын политикжык, идеол-оготт болгаш организмын үндөмнүн ажылап кыла-

Тыванын ном үндүрер чери бугу делегетини ажылы чо-нарнын баштыкчыны бол-гаш башкыны, Совет Эмге-чилер Коммунист партия-нын организмын, социал-истжык революциянын ге-нийн, Совет курунени үндө-лөкчиз В. И. Ленин чор-гаалдарын төмөр, бөрүялар кылдыр парлар үндүргөн бол-гаш оон дугайында тыва чо-гаадыларын чоралдарын аны-буру жанларга парлар турар.

Ленинж — революст до-миселик болгаш чаа нити-лел тургузушкунун эн на-рын айтырларын шиптир-лөөринге теоретикжык үндөм болур.

Баштыкчынын үш төмөт чымын чоралдарын тыва дуга үндүргөн. Бирги төмөт «Орус социал-демократ-тын сорулгалары» чорал ту-гула черин элел турар. Ич-да В. И. Ленин «Ажылдын алгын хостары дөш дем-селин экижөөнүн» Петер-бургка ажил-чоругулазын дуржугулаын түкпөй бижөөн болгаш орус социал-демократ-тын политикжык програм-манын, тактикажын үндөм.

В. И. Ленин «Чуну кы-лыр?» деп ному Россияга социал-демократжык харыл-дарын «Искра» долгандыр-сирый каттыктырарына, партиянын политикжык, идеол-оготт болгаш организмын үндөмнүн ажылап кыла-

Тыванын ном үндүрер чери бугу делегетини ажылы чо-нарнын баштыкчыны бол-гаш башкыны, Совет Эмге-чилер Коммунист партия-нын организмын, социал-истжык революциянын ге-нийн, Совет курунени үндө-лөкчиз В. И. Ленин чор-гаалдарын төмөр, бөрүялар кылдыр парлар үндүргөн бол-гаш оон дугайында тыва чо-гаадыларын чоралдарын аны-буру жанларга парлар турар.

Ленинж — революст до-миселик болгаш чаа нити-лел тургузушкунун эн на-рын айтырларын шиптир-лөөринге теоретикжык үндөм болур.

Баштыкчынын үш төмөт чымын чоралдарын тыва дуга үндүргөн. Бирги төмөт «Орус социал-демократ-тын сорулгалары» чорал ту-гула черин элел турар. Ич-да В. И. Ленин «Ажылдын алгын хостары дөш дем-селин экижөөнүн» Петер-бургка ажил-чоругулазын дуржугулаын түкпөй бижөөн болгаш орус социал-демократ-тын политикжык програм-манын, тактикажын үндөм.

В. И. Ленин «Чуну кы-лыр?» деп ному Россияга социал-демократжык харыл-дарын «Искра» долгандыр-сирый каттыктырарына, партиянын политикжык, идеол-оготт болгаш организмын үндөмнүн ажылап кыла-

Тыванын ном үндүрер чери бугу делегетини ажылы чо-нарнын баштыкчыны бол-гаш башкыны, Совет Эмге-чилер Коммунист партия-нын организмын, социал-истжык революциянын ге-нийн, Совет курунени үндө-лөкчиз В. И. Ленин чор-гаалдарын төмөр, бөрүялар кылдыр парлар үндүргөн бол-гаш оон дугайында тыва чо-гаадыларын чоралдарын аны-буру жанларга парлар турар.

Ленинж — революст до-миселик болгаш чаа нити-лел тургузушкунун эн на-рын айтырларын шиптир-лөөринге теоретикжык үндөм болур.

Баштыкчынын үш төмөт чымын чоралдарын тыва дуга үндүргөн. Бирги төмөт «Орус социал-демократ-тын сорулгалары» чорал ту-гула черин элел турар. Ич-да В. И. Ленин «Ажылдын алгын хостары дөш дем-селин экижөөнүн» Петер-бургка ажил-чоругулазын дуржугулаын түкпөй бижөөн болгаш орус социал-демократ-тын политикжык програм-манын, тактикажын үндөм.

В. И. Ленин «Чуну кы-лыр?» деп ному Россияга социал-демократжык харыл-дарын «Искра» долгандыр-сирый каттыктырарына, партиянын политикжык, идеол-оготт болгаш организмын үндөмнүн ажылап кыла-

ДАГ-ДУГУ БООН ХУУЛГУЖЕ...

Репортаж

Фабрика чыныга тургузуга руула додуру чурдун алган кичүлүт «КРАЗ» машина эр-чи, ирак эсете доктап эр-чи. «Даг-дугу арылган алгын-нын баштайгы чалазы оон эге-дөр болган-дыр» деп даал бодал калдым. Ол аразында база бир машина калды. Оон калдыла мыйа-бээр каржы-солчун, ажылдаар черлеринче далашкан ажылдакчылар үзүл-бейн тур. Оларын көргөш, ком-бинаттын паркомунга болгаш кыска-даа бол ажыл-иш чуга-анын сактып калдым.

— Планжык даалгаларын эжыр хулөсүн турар апардым бис. Соолук ай, аварталдын сан-чуралдары бо-дур. Та-ныкжык көрүсө — дөш, «Тыва даг-дугу» комбинаттын парком секретары В. Х. Суге-Мадыр сазын сунган, немей калды: — Бисте кол күш-калар. Олар бугу-ле ажыл-херекти шиптирер турарлар. Шынал-ла мынд. Калды-даа коллективке кол ромду кижилер ойнаар. А бо ком-бинатта оларын сайн үс-чүс. Мында калдык нациянын кижилери чок дээр. Орустар, тывалар, украиндер, грузин-дер, хакастар... Бистик чурту-вустун улугунун барык үжөн

ажыг төздөдөр бар. Олар чыгыс немей төлдери дег, чыгыс комбинатта эң-найы-ралдыг ажылдап, чурттан, өө-ренин турарлар. Ленинни на-ционал политикажын бир эң-жээ, амырларын боттаныш-канын өскү херечин ол. Секретарын берген сазы-нынан мында кыска бижил-гелер кылы алдым: «В. И. Ленин аттыг «Тыва даг-дугу» комбинаты бо чылдан бээр орулгалыг ажылдап келген. Бо чылдын март айда 1445 муу рубльди продукциянын сайгарар планын 1448 муу рубль кылдыр күсөткен. Ол айда 9600 тонна даг-дугу бу-дур планын 9650 тонна эдир-ген. Комбинатта эки ажыл-дөш элчелер бар. Оларга Даш-Мөгө Ондарга уурткан бирги, Дагыр-оол Ооржаккы уурткан рудникжык бирги, Александр Лузянин баштаан бешки элчелер хамааржыр. Комбинаттын бешик сартууга даг-дугу арылган неги. Ичча Д. М. Ондар биче А. Лузянин элчелерге ажылдап тур-рар болду. Хундускунун оон иш шакка чеди Александр Лузянин элчелер ажылдады. Улут мастер болу, өскө эш-тир дег, анык кичи болду.

Чугаалаштымыс. Ол кодуу-нда ла кады ажылдап турар эштерин мактады. Эмгекте 23 кичи бар. Оларын хей кезин аныктар. Кол-ла сорулгалык бешик сартууга даг-дугу бугу-дур үндүрер. Элчелер ол хулөсүн багыт эвес хулөсү-лөп турар. Олар хунде 44 тон-на даг-дугу сартып, арылгар-планын. Коллектив оон бот-тандырып келген.

— Бисте шуту эки ажыл-дап турар. Кайы-бирээни ыл-гал алыр берге-дир — дөш, Александр Михайлович кат-тыр-дыр. Операторлар эр-чи-ликке олурган, өөрү эрчи көргөш: — Бижик алырар че. Эң-не макталгылар — ком-сор Рима Касаткина, дерел-гелер машинин Валентина Ку-жугет, савалар машинин дег-дир-гелер машинин, дегдир-гелер Мария Петровна. Ше-меек. Болзанд Рыманы чере онзалды айтты эки. Ол — регудировщик кичи. Ужур болза алаа ий кичи ажыл-даар ужурул. А Рима чаз-каан четтигил тур. Ажыл-дөшө аажок-ла кымыл киж-ди — деп, улут мастер түң-нөп калды.

Шынал-ла, оларын каймын

калдык дээр! Шипик алган мергекчилге бердик кичилер чорду. Адам-кыстың ажылдап турарын көрдүм. Устук кыттардан сартып аайы-биле келген даг-дугу оон ажылдап турар черинге үзүк чок кээр. Савалы шоолалар ша-лаа четпейн дола берди. Оон акыры дарады шапкаш, резина транспортер салып каарга, ол мыла үчө караш-ла диди. Нарин технологжык процессти эрчеш, фабрика дагытга «КРАЗ-тын» эжыл-ген даг руузы ам арыг даг-дугу болуп хуула бергени ол шыкажал.

Улут мастер А. Лузянин уурткан бешик элчелер даг-дугу сартып аайы-биле бол-базырадып кылдырып план-жык күсөткен. А бирги квар-талдык бугурулган планын 109 хуу боттандырган. Ол ишкан мээ бажоудула мында сан-чуралга «биза немейи берди: «В. И. Ленин аттыг «Тыва даг-дугу» комбинаты

нын коллектив оон бирги беш чымыл бирги чымыл күш-ажылы чаа чедикшинери эжыл турар. Бирги кварталда ук коллектив 4003 муу рубль-ди продукциянын сайгарар планын 4060 муу рубльге күс-селин алган. Нитиз-биле кварталда 26100 тонна сартууга даг-дугу болбазырадып кылдыр планын 100.6 хууга боттандыр-ган. Бо көргүзүлгө бугулар алырга, эрчеш чымыл бо үе-зи-биле деңизерге 5685 тонна даг-дугу хейн берген. Ак-ловуракчылар В. И. Ленинни төртүтүнгөн хунунден бээр 111 чыл болган оон шак мында күш-ажылы чедишкенин ут-куп алганар.

Ш. ДОРЖУ.

ЧУРУКТАДА: машинист Аалы-кыс Оолак. А. Лузянин уурткан бешик элчелерин кижилерини айма шатын соола.

А. ЗАЙЦЕВИЧ фотолары.

Ульяновскинин ном эртинежи Ульяновскинин В. И. Ленин аттыг ном ордунда делегет баштыкчынын аны-буру шола ада-биле унуп турган ховар номнарын кырген. Оларын аразында 1905 чылда Олессакин «Буревестник» деп ном үндүр черинин парала-ны «Аггар айтырын болгаш «Марксист критиктери» деп брошюра бар. Оон дашында автору Н. Ленин деп айт-кан. Эске номнара Ва. Ильин деп айткан. Революциянын баштыкчынын база бир шо-ла ады ол.

В. И. Ленин оон чогаа-дарын революция болгаш хамааты дайынчы хончуну-н дым хей чылдарын дур-гуулаа хумалашып шыкап келген, ном ордунда белек кылдыр амырлар берген.

Делегет кырген ховар номнарын аразында Н. Нек-расовтун, А. Писемскийин, М. Салтыков-Щадринин, С. Аксаковтун, А. К. Толстойнун, А. Майковтун болгаш өскө-даа хой чогаадыларын холуну-н ужуу азы белеке берген дугайында бижимелдерин ном-нары алаа келген улусту кичи-нөйгени хаара туткан.

Шаанна маңа Россия эң-не хоочун, Карамын библиотек-казы турган. Оон ажыл-чор-угагына Владимир Ильичин аказы — В. И. Ульянов илелейн киржин чораш.

Мом шыгалар чере мылаан ажыг ном бар, оон номчуку-лары дөртөн муу чеккен. Ном ордунун Ленин залыга чок хей-биле чылдыр.

В. ЗЛОБИН, СЭТА-нын корр.

НАЙЫСЫЛАДЫН КОЛ КУДУМЧУЗУ, ООЧ ТУРАСКААЛДЫГ ЧЕРЛЕРИ

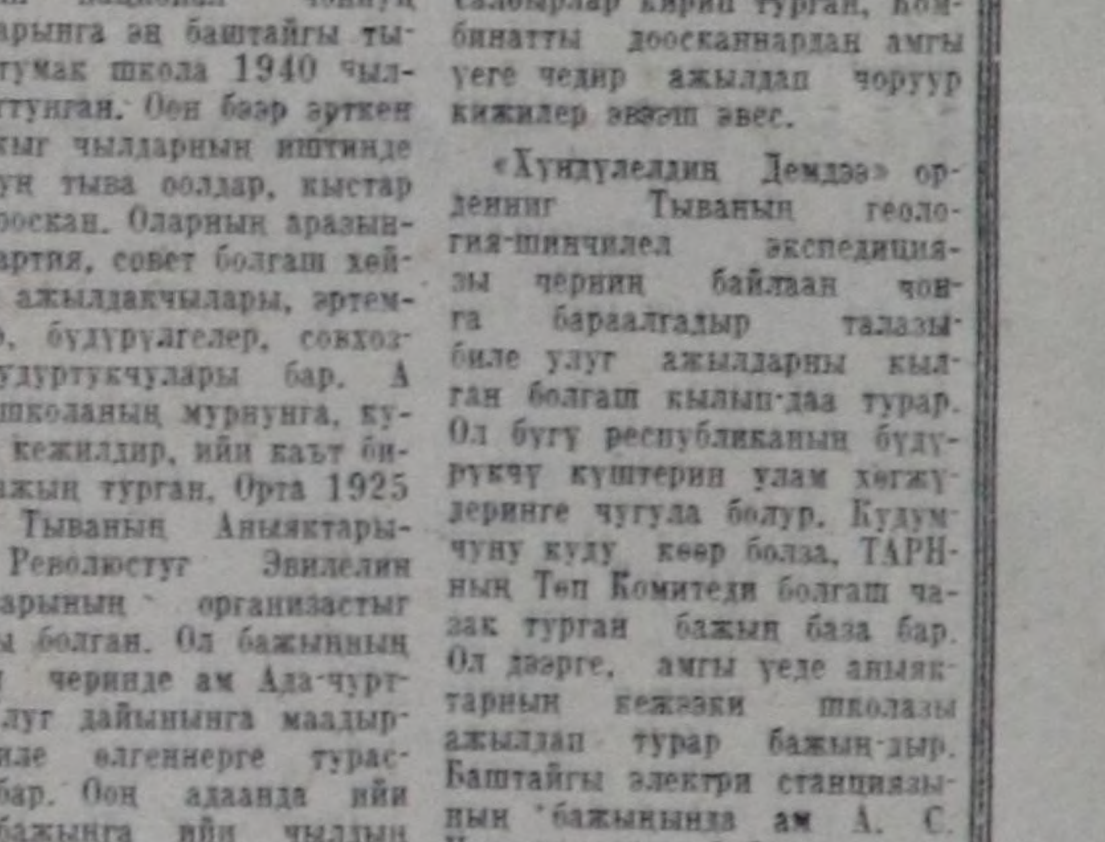
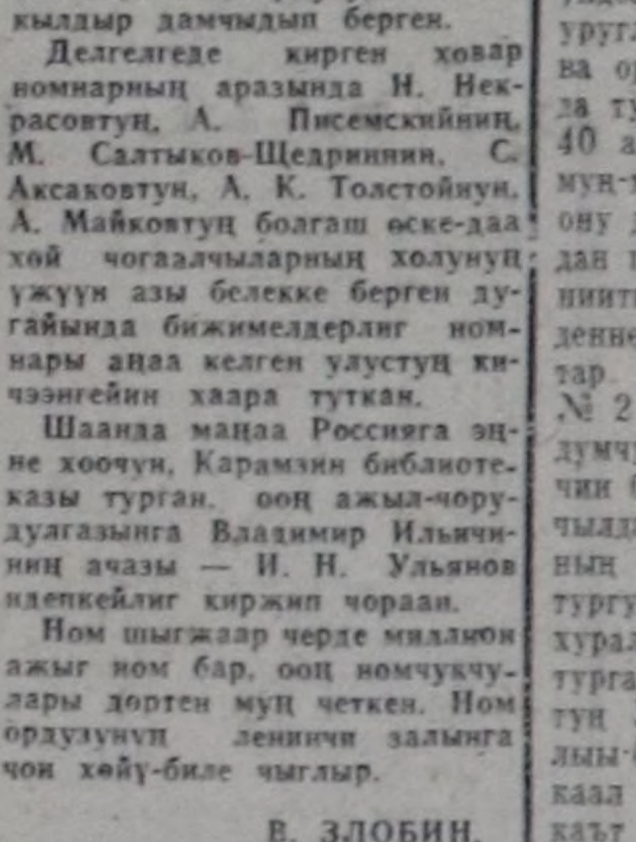
Владимир Ильич Ленинге бугу улустун мнанышы-нын бир эңгай илелери оон адын улуг-улуг бугурул-ге черлеринге, колхоз-совхозтарга, ортукам болгаш дөдө өөрдөйгө черлеринге тыспыры бооп турар.

Делегетини ажылы чоңарнын улуг баштыкчы-нын ады-биле Тыва республиканын амырчы чоңа-рын музеемнн Бугуар Кызыл хоорайнын кол кудум-чузун 1924 чылда Ленинни ады-биле адаан.

Бир эвес Ленинни ады-биле адаан кудумчузун эгезинден тура көр болза, мыла турас-каалдык черлер-ле хей. Чижээ үндөм национал чоңун урулгаларга эң баштайгы ты-на ортукам школа 1940 чыл-да туттулган. Оон бээр эртен 40 ажыг чылдарын иштинде муу-мун тыва оолдар, кыстар оон дооскан. Оларын аразы-дан партия, совет болгаш хей-нитти ажылдакчылар, эртен-денер, бугурулгелер, совхоз-тар, ууртукчулар бар. А № 2 школанын мурунуга, ку-дучу кижилер, ий калт бичи-байн турган. Ол 1925 чылда Тыванын Аныктарын-нын Революст Эмгекчилер тургузарынын организмын хуралы болган. Ол бажынын турган черинде ам Ада-чур-тун Улут дайынчы мадыр-лымы-биле өлгөнгө турас-каал бар. Оон адаанда ий калт бажына ий чылдын башкы институту турган, а-гы үеде мыла уран чүүл уч-лишези культура ажылдакчы-лар белеккен турар. Оон алаа талакында дунда Тыванын кезээ» ажыл-агый техникумун бажыны. Ол үн-дөмнөмнүн эгезинден бээр көлө ажыл-агыйнын чүс-чүс специалистер белеккен. Оон чыныда Кызылдын чеди дугаар нити билиг школы бар.

Ленин кудумчузунда турас-каалдык бажынар-ла хей. А-гы үеде республиканын тург-шинчилел музейини тургуз-туган бажыны шаанна хоорайнын клубу, а оон соонда Тыванын жогжум-шын театры турган. Алаа ТАР-нын нам, чазанын эң улут чымштары, оон-концерт көргүзүлгө, ху-ралдар бооп тургулаан. Алаа болган улусту Улут Хура-дына СЭКП-нч составына Тыванын эки тура-биле кат-тык кирерини дугайында тыва улустун дөдө бугуар шиптирин хулөс алыган.

Музейин адаанда дунда шаанна Моол Арат Республи-канын ТАР-ла өлчөн черини бажынында бо хунерде рес-публиканын Кызыл камгала министрствозу болгаш меди-цина музейи ажылдап турар. Оон-биле кожа чыгы, адым дугуна, амы удеги урулар амылганын бажынын ор-нунга, ий калт ий бажы турган. Алаа база-ла Влади-мир Ильич Ленин аттыг элге-диге комбинаты турган. Ком-бинат республиканын улус ажыл-агыйнын бугу амыр-ларына кадрлар белектерини талашы-биле улут ужуру-дуг болган. Комбинаттын сис-тематын бажынар, фоль-

БАШТЫЧЫНЫН А Д Ы - Б И Л Е

Эренин Булуң-Бажына «Былал Сылды» МЧАЭ тур-ган. Алаа колхоз тургустунган соонда, оон Ленин деп адаан. Амы Ленин аттыг совхоз ил-чар үндөлтөгөн.

Ленин аттыг совхоз — ра-йонун улут ажыл-айыларын бижирген. Ам оон мын-жык бола мыл 1100 ажыг, шор малы 13300, чымыл 750, төвө 160 бал. Эртен чылдык бо үе-биле дең-дөргө, төвө 108.6 хуу, анык 152 хуу, ийек, 101 хуу өс-көн. Маала совхозтун бугу ажылдарын боттанышын үлүгү харам чокка кырген.

Мурунку чылдарга болдо-го, мал бажынын хоорайнын эвезежени болгаш харым-даа өзүп турары — малга быжыг чөм-сууру тургузуп турар апарганмыда. Иччагыла бо чылдын кыштагаларын орг-анизастыг эртерер, малдан алыр продукциянын көндүлөр талазы-биле «Нарын», «Кем-чик», «Революциянык чал-быжык», «УТКА 25 чыл» совхозтарын малчыларын кыжымын дөккөннөм, со-циалист чарышты улам кал-бартакан. Оон ачында оон бирги беш чылды баштайгы кварталдык күрөштө сүт са-дарынын планы 110.5 хуу, эл садарынын 128.8 хуу-сүтүттөгөн. Маала алыр чөм-төл планы база багыт эвес боттанып турар. Бирин

кварталда күрөштө саккан малдын дөккөн эвезе болган. Сола Доржу, Семей Хайды болгаш өскө-даа оон хойду-лар социалист хулөсүлгө көрдүнгөндөн хой хураганын дөккөтүрүп алган. С. Бадар-чы, М. Сандыкчан оларын уурткан хойку бригадаларын төрүр чүс хойга оналтып 80—83 хураганы алган. Т. Дулгунун эргелекчилерин Са-йыр-Асым сүт-барал ферма-зы даа эки ажылдап. Бо бугу чедишкени — В. И. Ленинни төртүтүнгөннен бээр 111 чыл өнгө күш-ажылы белек.

Амы Ленин аттыг совхоз — экономика талазы-биле бижиккен ажил-агый. Машина, трактор болгаш өскө-даа те-хника четири. Совхоз төвү Бу-дун-Бажы суур хун келген туудун-ла чарыштын оор. Урутар сазы, магалы, Кула-тура бажыны, школа, эмгек-ге, чунар-базын бар, чур-тала бажынары улам-на кө-вөлдү, экижип турар. Чон-нун амырлары үндөмнө-биле экижон.

Он бирги беш чылда совхоз кайгачык сайгардып алыр. Ол сайгаралын эгези — бир-ги кварталды ук совхозтун ажыл-ишчилерин чедиш-кенин дооскан. В. И. Ле-нинни адын элчелер совхоз болгаш оон ажылдарын а-л-лө 22-ге мынчаар ужура-жып турар.

Н. ЧОЛУУ.

ЧҮРЕККЕ ЧООК ЧЕРЛЕР

Базаны Ленин-Бокунжык деп суурда Ленинни турас-каал аныктарын тургузу-туган. Болгаш хойку В. И. Ленин аттыг университетке өөренип, революст дөмгө-дөш өрүчүн кирген. Бокунжы-нога ол баштайгы политикжык шудулгени эртерген.

Казанын төвүде квартал-дар тураскаалын үндөмнө болур. Оларын мынчын эрч хейлар хевээр арттырар. Ма-наа В. И. Ленинни Топ музей-ини салыры турар ба-жыны база турар.

— Казанын музей салыры — чоокку чылдары тургуза-деп шиптирелен беш сал-бырларын бирээ-дир. О. Бадар-чы Куйбышев, Кра-совскиге, Ала-Атага, Ми-нске мынд салбарлар ажиттынар — деп, В. И. Ле-нин

Топ музейинин директору О. Бродовина чугаалаан. Бичеке база чаа музей тууду турар. «Горки-ленинские» деп хунурун төмөтүг камгалал-дык черин, Москвада Манж-кудучуула А. И. Елизарова — Ульянованын квартиралык музейи тургузуп эгезе.

В. И. Ленинни Топ музейи 1924 чылда үндөлтөгөн. Мынча анаа 700 хире асеп-нат турган, ам оон фондусуна 800 муу асепонат бар. Ол дөргө Ленинни чогаады-рын холталары, оон хуу э-сви, чурттары, оон чогаа-дыларынын баштайгы үндүр-гөлдөрү-дир. Музейни асеп-онан — Улут Октябрь баштыкчынын чогаадыла-илей-теоретикжык салгалы-биле, оон амырлары, революст ажил-чоруду агазы — биле,

СЭКП-нин болгаш делегетин коммунист шипчешкенин төмөтү-биле бугу талаалык та-ныкчыны эң-не байлак эр-теме баалап болур.

Чылдык-на маала 70 муу ажыг лекциялар номчуту-турар. Иччагыла «Ленин — Ок-тябрьнын сорул кыргычын болгаш баштыкчыны», «Ком-мунизм тургузууга СЭКП-нин элчелер ууртукчу ролю» деп лекцияларын улус уут сонурула-биле диннар. Ле-нинни номчулгаларын, партия съездилерин делегеттары-биле ужуражылгаларын чур-күлөр оларга хей келин.

В. И. Ленинни Топ музейи Ульяновга, Ленинградга, Ки-евге, Бакуда, Тбилинде, Таш-кентте, Львовта салбарлар-дыг. Оларын чылган ам он

миллион хире кичи көп көр-үп турар. Ол мынча дым-дөш хойларда, суурларда тургустунган улусчу 800 муу элчелер В. И. Ленинге чоңун улут хулөсүлгө, аныкшыл-дын херечин-дир. Школа-ларда, колхозтарда, бугурул-гелерде 100 муу ажыг Ленин өөрдөр ажиттынар.

Даныкыда В. И. Ленинни 19 музейи бар, оон чон улут сонурула-биле көп көрүп ту-рар. Иччагыла бистин Тө-рөөн чуртувустун калды-бир төмөтүг болушкунуна турас-кааткан СЭКП-ге белек-кен делегеттер үеде көр-үктүлөр оларга хей келин.

Н. СОРОКИН, А. СИВЦОВ, СЭТА-нын корр.

миллион хире кичи көп көр-үп турар. Ол мынча дым-дөш хойларда, суурларда тургустунган улусчу 800 муу элчелер В. И. Ленинге чоңун улут хулөсүлгө, аныкшыл-дын херечин-дир. Школа-ларда, колхозтарда, бугурул-гелерде 100 муу ажыг Ленин өөрдөр ажиттынар.

Даныкыда В. И. Ленинни 19 музейи бар, оон чон улут сонурула-биле көп көрүп ту-рар. Иччагыла бистин Тө-рөөн чуртувустун калды-бир төмөтүг болушкунуна турас-кааткан СЭКП-ге белек-кен делегеттер үеде көр-үктүлөр оларга хей келин.

Н. СОРОКИН, А. СИВЦОВ, СЭТА-нын корр.

ПЕТР ВАСИЛЬЕВИЧ ЛЕНИНАНАЗЫ

Ленинни төртүтүнгөн ху-нун тускай маркар үндүр-гө-биле дөмгөдөр совет по-чтанын чачыны дола берген. Бо чылды апрель 22-де бис-тин күрүнгени үндөмнөмнө тураскааткан пошта маркарларын үндүргөн. Ичча сурагыг чуркуу Петр Ва-сильевтин чураны баштык-чынын портретин болгаш дөрт чурун кырген.

Васильев бугу чогаадыкчы ажил-чорудулазын — Ленинни тураскааткан. 1922 чылда-ла, белек чурктарын ол чурган, бо болза улут

ажылдык эгези болган, оон чартык чүс чыл дургуула додурүп келген. Мастерин ажылдары В. И. Ленинни Топ музейин, уран чүүл му-зейлерин, галереяларын кал-зат турар. Оон дым хой чур-ктарын — Совет Эмгекчилер Коммунист партияны агы-луна партияларга белеке берген.

В. И. Ленинни төртүтүнгөн хунунден бээр 86 чыл өнгө Васильевтин баштайгы ажыл-дары совет маргала көстүп келген. Оон «Ленин чүе чо-гаадап тур» деп чурктар

Бугуар кылган. Баштыкчы-нын төртүтүнгөннен бээр 87 чылды тураскааткан маркар-лары «Ленин Союлинык» кылды галерейлер-биле, «Ленин коммунга үеинде», «Ленин коммунист суббо-никте» деп бөлүк чурктар-дыг кылдыр үндүргөн. 1959 чылдын апрельде үндүргөн маркарларын үндөмнө баш-тыкчынын портрети болган. Шах мынд маркарларын 1964, 1965 чылдары база үндүргөн. 1976 чылдын январдарын «Ленин Кызыл шөдө» деп чурук бугуар кылган.

Бугуар кылган. Баштыкчы-нын төртүтүнгөннен бээр 87 чылды тураскааткан маркар-лары «Ленин Союлинык» кылды галерейлер-биле, «Ленин коммунга үеинде», «Ленин коммунист суббо-никте» деп бөлүк чурктар-дыг кылдыр үндүргөн. 1959 чылдын апрельде үндүргөн маркарларын үндөмнө баш-тыкчынын портрети болган. Шах мынд маркарларын 1964, 1965 чылдары база үндүргөн. 1976 чылдын январдарын «Ленин Кызыл шөдө» деп чурук бугуар кылган.

Мастерин чогаадылазын белек катан ужуражыр бис Чаа маркар — Третьяков га-лерейында — шыгал турар чурктан Ильичини портрети, оон кылдарында каранды-биле чурал чурктар, мында баштыкчынын 1917 чылда Петроград чоруп өөрүл, Октябрь — хунеринде кылды галерейлер, «Правданын» ажылчы корреспонденттери, Горей суурин тараачынары-биле беседалажын турарын көргөскөн.

С. МУТОВНИН, СЭТА-нын корр.

Мастерин чогаадылазын белек катан ужуражыр бис Чаа маркар — Третьяков га-лерейында — шыгал турар чурктан Ильичини портрети, оон кылдарында каранды-биле чурал чурктар, мында баштыкчынын 1917 чылда Петроград чоруп өөрүл, Октябрь — хунеринде кылды галерейлер, «Правданын» ажылчы корреспонденттери, Горей суурин тараачынары-биле беседалажын турарын көргөскөн.

С. МУТОВНИН, СЭТА-нын корр.

Мастерин чогаадылазын белек катан ужуражыр бис Чаа маркар — Третьяков га-лерейында — шыгал турар чурктан Ильичини портрети, оон кылдарында каранды-

САГЫШ
САЛЫШКЫН
БОЛГАШ
КИЧЭЭНГЕЙ

ЫШ
ЫШКЫН
ГАШ
ЭНГЕЙ

ЭНГЕЙ

Оок-бале чербешегер,
РСФСР-нин Пастагын минис-
терствоу, «Иаллопром», «На-
пэмтени» калы, «Ватнало-
пром» үлүстү каттыжымш-
кыныры болгаш эсе-да бу-
лугуштер база каттыжымш-
кынаар онгу беш чыла ком-
плекстек павильонга көрүндө
күп-ажыл бадалаларын эки үй-
дерики, күп-ажыл тамгалы-
кыны, санатар-калымшымал-
ганын хөмөстөрүн дауу бач-
чаалы куусазарын халаар ба-
чыа, а улус депутаттарынын
областар, хоорайлар болгаш
районнар Советтеринин, а куу-
сактары планнигитыгга чү-
дерики чогуур үзмөдө куусал-
рын ажыл-агыйлар удуртук-
ларынчал шынныг мөсөсө
турарын хуралда демдаатпа-
ар.

Пас-тавы бүдүрүлгө
улам ийи чартырык, мала-
гы дуузал ажил-агылдар
хай күш негеттнер болгаш
аар ажилдары мекендеште-
рини жөнөлө бөлүсөринче
орно кичээлге угалдырмы-
шан, бар ажалда бар чөлөс-
терин чапталды тамарын
айл организациаларга сүмө-
лөн докталды комиссия ку-
лап алат. Текенин айыл
чок болурун дурумун
болгаш бүдүрлө санитария-
мил, күш-ажил тоолуурун
норма-чикетери сатырыгга,
чуртала бажынарин, шко-
ла ным чөлүсүненин алам
челерин, социал болгаш кул-
гура-амырал укур-дуалыг
обшкетерин тудар баш ажи-
далга килер талазы-биле
далгаларин күсөлөсине
контроль куштелерини ко-
миссия баш сапалды.

РСФСР-ин Дади Совети-
ни Президиумун Дагаз

ийн бэлэглэлийн О. П. Колча-
на, РСФСР-ийн төс-таавы
үзэлтсүүнүн министри А. М.
Парамов, РСФСР-ийн Дээдэ
Сөвднийн Президиумунун,
РСФСР-ийн Министрлэр Ч-

СЭТА: эртем тайылбыры

ЧЕРНИЙ ХАНЫЗЫНЧЕ

СЭКП-ния XXVI съездин документаларында айтылган эртем-техникат эи чугула айтырларынын аразында Черний ханы иштин тургузуу чиг-эт базасы калбарып сорулга-бизе комплексти бөөрүнн жаран турар. Оз азын сорулга эи ханы өрмүзүшкнлерин болган космос база геология-геофизика херекселдерин болган аргаламчы дуузы-биле шипитирлеттинер. Эртемчин чер иштин байдалтарыне ханалашкыны миңчар боттазын турарын дугуйдала чууга «Черний ханыны шипчээр болган эи ханы өрмүзүшкнлерин айтыр талам-биле велер

Кольк болгай Саатлан (Азербайджан) ханы өрмүзүшкнлерин соолда геология карталарн «оске-да» миңаг өрмүзүшкнлери эрлер көстүр келир. Нефть болган тагын көс девизирлерге — Бурыйн Сибирге, Касийн чогулган, Таям-Песуга — азык ханы өрмүзүшкнлери кыдыры көрдүгөн. Уруголия ханы өрмүзүшкнн нефть болган газ кай хире ханыга чыдын болурун толдарар, углеводородларын эи улуг бадалышка болган темпера. турга кыдыг байдалдыг болурун көргүзүр.

Ажылдан турар бугурулдерий чогулга ханы өрмү-

жылдыгында Москвага чоочта калып, өткөн куурчалуу болган.

Чурттуу демократиянын каны ийипти, түртүзү өрөөнлөңчүлөрүнүн эртемденерини беш чылаа боттуу сатышыккын кирген деп, СЭТА-нын корреспондентизинин СССР-ини геология министр Е. А. Коалыкыч ачууда. Космостан алат курчутар, далайларын эрк калымын база ичкени далайларын дүтүн шийчелениги материалдарына үндөстөттин. Совет Эмгекчилер геология кат картасын түрүксүн.

Аер картанын дагы кызыгарышын, сибиринин минералогиянын курчуту, руалын калымын, байкуучулуктун демократиясынын чурдурини плавчалан турар. Уралга, өрмүчүнүн далайын дуздым биле руалын йерлерин кайы хире хажыме киргенин тодардым, Европа биле Азияны араалыда даг курчутуны кажан тымыстан, изиниш кымы бияк алчурини талалы биле нарын ажалдарын кымын чорутар.

Бес-иккени рудаларынын хей бөлүнүктөрү болуу Норильсктин даг-туура калымын дагы өрмүчүшүн руа кымы тымырын теориясын сайырлардыгына, ажыктыг катар байдактарын чөмөчөтүн баш уаур тодардарынын арталарын төмөндөгүнө керектиг.

Он бирге беш чылаа бистин

аурууларын жартыларын түргүтүүнө. Минералдык чыгуунун ол-кул хөвирлеринге хамаалыштырып чурттуу дөвөксөз-арын боюнө болуу дег куралдарынын тодараткан. 1981—1985 жылдарда болгаш оон-даа ындагы уеде ыфөтө болгаш газ даазы-бые геология-инженерлер ажилдарынын кол эрөтөмежделери түргүтүүдөн.

Колдөс чартык орундакта эмбери уездине мургузун орусталай породаларыг терге да ханы өрүмчүлүгүн совет ымыраанын болгаш техниканын ымырааныг чединишын бол-гаш. Оз 10780 метр ханыга өткөн. Оз өрүмчүлүгүн бол-гаш ханы кыстарыг бүгү та-ныгы шичкеелелери Чөр ичи-ныг шичкеелелерине болгаш туу шичкеелеринегө ааа үө-нө-ныг ажыткан.

Р. АХМЕГОВ,
СЭТА-ныг көрр.

